

прочелје

Милосав Тешић

ТАРПОШ

Тарпоше су носиле жене од прије у Јадру и у Рађевини, и то је може бити у свему свијету највећа женска капа; она је округла као погача, и гдјекоја је шира од аршина, па се не носи одозго на глави, него састраг те стоји од главе готово усправо, а испод грла је држи подбрадњик да не спадне на-траг... Тарпош је оплетен од бијеле лозе, па је на лозу наву-чена велика капа од црвене чохе; по чоси је пришивена ша-мија... а преко шамије приборена иглама... бијела марамица; која је спријед сва искићена парама, трепчанијем иглама, смиљем и ружама... Прошавшијех година (од 1803–1814) тарпоши су готово са свијем укинути, и постале су мјесто њих мање капе, с којима је лакше бјежати по шуми.

Вук Караџић, *Српски рјечник*

... Јер тарпош је чудо: трепетљив је цветник,
што знамењем звечка и навире биљем,
а домаша чежњом у гримизан речник,

где разгаљен видик таласа се женствен
и начето светли у труду да диљем
разбарјачи време у дан као жетвен;

да мраморна јутра и подневља сива,
и сумрачја смутна разобличи кретом
са ливадских платна и ветрових грива.

У нестварју стварном, тек зрех привиђење
са дрвом у цвату над заумним лѐтом,
где живнуте сени зашуме, уз трење,

из расцвале смрти по зрацима с јечма,
где она се диже, кроз одсјаје чохе,
у павити слутње по висији несна,

док облаци бошче, при месецу ткане,
увијају, шумно, у тугу епохе,
што уморно зрачи кроз године сане!

Из туробних доба, отварањем крина,
што недужан мотри у немилост дату,
изгревају кланци од женских облина

и казују видом, у знак достојанства,
да они су услов, са ушћем у злату,
да цветају муње у срцу божанства.

Тек закони чезну да сегне начѐло
низ линију сјаја у гледања прва
и прогреје лицем кад стукне опело

у праоблик краја у ничијој власти,
са отпевом даљим од звезданих мрља –
а остави спомен у ишчезлој ласти.

Планине се труде да носе бремена
у заумље равно што житом се злати
и залази валом у затишје трена

с тишацима б¹ ти у стаклу нигдине,
куд Језик се хвата и сунцокрет клати,
и држи се смислен, и зри из целине,

а синтаксом дише у жуборној треми. –
Сверужице, дахни, кроз Блажену лозу,
у молитву муклу спасењу што стреми;

кад пошаст смалакса и захрчу зверства,
потруди се чином што милује грозу
да пригрлиш жртве у освит блаженства.